

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ความหมาย

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาซึ่งทำให้เด็กมีปัญหาการเรียนด้านต่างๆ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การคิด หรือเลขคณิตรวมถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้จากการได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง แต่ไม่รวมเด็กที่มีปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางสายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือปัญญาอ่อน ตลอดจนความบกพร่องทางอารมณ์และการเสียเปรียบทางสภาพแวดล้อม

ความเป็นมา

การศึกษาเรื่องเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้นี้ได้รับอิทธิพลจากการผลักดันของกลุ่มผู้ปกครองและนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน โดยการศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของเด็กตลอดจนสถานการณ์ที่ทำให้เด็กเรียนได้ดีที่สุด ครูจะต้องให้ความสนใจไม่เฉพาะว่าเด็กทำอะไรไม่ได้แต่ต้องรู้ว่าเด็กทำอะไรได้บ้าง และทำอะไรได้ดีที่สุด เพื่อกระตุ้นลักษณะนั้นๆ ให้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพราะแต่เดิมเด็กประเภทนี้ครูจะเข้าใจว่าเป็นเด็กปัญญาทึบและไม่ได้ให้ความช่วยเหลือใดๆ เมื่อได้มีการศึกษาเพื่อเข้าใจเด็กมากขึ้น จึงพบว่าความด้อยสมรรถภาพทางการเรียนนั้น เป็นผลเนื่องมาจากภาวะทางอารมณ์และระบบประสาทซึ่งแปรปรวนไป เช่น สมองได้รับการกระทบกระเทือนทำให้การรับรู้บกพร่องไป เป็นต้น หรือภาวะทางบ้านหรือ

ทางโรงเรียนก่อให้เกิดความเครียดอย่างยิ่งอยู่เป็นนิจ ทำให้เด็กเรียน อ่าน เขียน และเลขคณิตไม่สำเร็จทั้งๆ ที่มีสติปัญญาดีพอที่จะเรียนรู้ได้ การที่เด็กเรียนได้ไม่ดีหรือไม่ประสบความสำเร็จนั้นจะมีลักษณะซึ่งสังเกตได้คืออยู่นิ่งไม่ได้ พฤติกรรมอยู่ไม่สุข ขาดสมาธิและมีช่วงความสนใจสั้น

ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การที่จะบอกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หรือไม่ จากการมองลักษณะภายนอกนั้นกระทำได้ยากมาก เพราะเด็กๆ ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จะมีลักษณะบางอย่างที่ไม่อาจสังเกตได้แต่มีข้อสังเกตจากพฤติกรรมและปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. ความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท (Neurological Dysfunction) ทำให้เด็กมีปัญหาในการรับรู้ ปัจจุบันได้มีการทดสอบที่เรียกว่า “Neurometrics” มาใช้ในการวินิจฉัยและเยียวยา เช่น การใช้เครื่องวัดคลื่นสมองที่เรียกว่า EEG (Electroencephalogram) ซึ่งพบว่า สมองของเด็กที่ด้อยความสามารถทางการเรียนนั้น มีอยู่หลายบริเวณที่แสดงการปฏิบัติหน้าที่สับสน หรือการสำรวจสมองโดยใช้เอกซเรย์แบบอาศัยคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า CAT Scan (Computerized Axial Tomography) และหรือ MRI (Magnetic Resonance Imaging) และหรือ BERA (Brainstem Electrical Response Audiometry) เครื่องวัดเหล่านี้จัดเป็นเครื่องมือวัดทางระบบประสาท (Neurometrics) ซึ่งแสดงให้เห็น ความบกพร่องด้านกายภาพของ

สมองที่ทำให้เกิดความผิดปกติทางพฤติกรรมต่าง ๆ

2. การเจริญเติบโตไม่คงที่ ไม่แน่นอน
3. ปัญหาในการรับรู้มักเป็นเด็กที่มีช่วงความสนใจสั้น ทำให้ไม่สามารถเรียนได้ดี เพราะขาดความสนใจ
4. ปัญหาในการพูด ไม่อาจแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาด้วยการพูดได้
5. ปัญหาในการฟังคือได้ยินเสียงแต่จับใจความไม่ได้
6. ปัญหาการเขียนไม่ได้ (dysgraphia)
7. ปัญหาการอ่านไม่ได้ (dyslexia)
8. ปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้ (dyscalculia)
9. ปัญหาการรับรู้ภาษาไม่ได้ (receptive aphasia)
10. ปัญหาการเรียนรู้สัญลักษณ์ (topographic disorder) อาจสับสนในการในการใช้สัญลักษณ์ ทำให้เรียนรู้บางเรื่อง เช่น แผนที่พิมพ์เขียว ไม่ได้
11. ปัญหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว (disorientation)
12. ปัญหาการเรียนรู้เรื่องวันเวลาไม่ได้ (dyschronometria)

การคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การแยกวินิจฉัยเด็กประเภทนี้ ต้องอาศัยการสังเกตอย่างมีระบบในพฤติกรรมการทำงาน และผลการเรียนของเด็ก เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาร่วมกับผลการทดสอบของนักจิตวิทยา หรือผลการทดสอบของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาแล้วแต่กรณี กล่าวคือ

ก. ด้านคณิตศาสตร์

การสังเกตพฤติกรรมทั่วไปของปัญหาการ

เรียนคณิตศาสตร์ เช่น เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของขนาด และรูปทรง จำตัวเลขไม่ได้ นับเลขไม่ได้ ไม่เข้าใจเครื่องหมาย ความหมายของการบวกลบคูณหารและการคิดคำนวณ

ครูอาจประเมินเด็กได้จากการสังเกตพฤติกรรมจากผลงานของนักเรียน เช่น แบบฝึกหัด การบ้าน เพื่อประกอบการวินิจฉัยเกี่ยวกับนิสัยในการทำงานและวิเคราะห์ความผิดพลาดในการทำงาน การบ้าน คู่มือสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถของสมองหรือไม่ เพียงไร

การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ประสาทแพทย์ จักษุแพทย์ โสตแพทย์ นักตรวจวัดการได้ยิน เพื่อทดสอบความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา สายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหวและอารมณ์

ข. ด้านภาษา

การสังเกตพฤติกรรมทั่วไปในด้านนี้ได้แก่ การที่เด็กไม่ตั้งใจฟังครูพูด เข้าใจคำศัพท์น้อยมาก จำสิ่งที่ครูพูดให้ฟังไม่ได้ ปฏิบัติตามคำสั่งไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจคำสั่ง เล่าเรื่องหรือลำดับเหตุการณ์ไม่ได้ ปัญหาด้านการอ่าน เช่น การอ่านข้าม บรรทัด อ่านไม่ออก อ่านไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน นอกจากนี้อาจมีปัญหาด้านการเขียน เช่น เขียนหนังสือไม่เป็นตัว จำตัวอักษรไม่ได้ สะกดคำง่ายๆ ไม่ได้ เขียนบรรยายภาพไม่ได้ เป็นต้น

การประเมินของครู ได้จากการทดสอบความพร้อมก่อนเข้าเรียนซึ่งมีเครื่องมือคัดแยกหลายอย่าง เช่น แบบประเมินพัฒนาการ แบบคัดแยกเป็นหมูน (Dial-R) และแบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา อาจทดสอบกระบวนการทางภาษา โดยใช้แบบทดสอบจิตวิทยาภาษาศาสตร์ เป็นต้น การทำงานของผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านการแพทย์จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้คำตอบที่ชัดเจนขึ้นสำหรับการคัดแยกเด็ก

ค. ด้านการเรียนรู้

การสังเกตพฤติกรรมทั่วไปของการมีปัญหาด้านการรับรู้ นั้นได้แก่ การที่เด็กมีความสับสนเรื่องเวลา ขนาด ระยะทาง การเรียงลำดับมากน้อย การเรียงลำดับเหตุการณ์ การสับสนเรื่องซ้าย - ขวา หรือบน - ล่าง การไม่สามารถบอกความแตกต่างของภาพที่มองเห็น การจำสิ่งที่เห็นไม่ได้ การจำเสียงที่ได้ยินไม่ได้ และแยกเสียงไม่ได้

ครูและผู้เชี่ยวชาญก็จะตรวจสอบและประเมินผลเด็กจากการสังเกต การทดสอบ เช่นกัน

ง. ด้านการเคลื่อนไหว

เด็กที่มีปัญหาด้านนี้จะสังเกตพฤติกรรมทั่วไปได้จากกรณีที่เด็กมักเคลื่อนไหวซ้ำผิดปกติ เดินงุ่มง่าม หกล้มบ่อย กระโดดสองเท้าพร้อมกันไม่ได้ มีปัญหาในการทรงตัวขณะเดิน หยิบจับสิ่งของไม่ค่อยได้จึงทำของหลุดมือบ่อยซุ่มซำม หรือ อาจเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา อยู่นิ่งเฉยไม่ได้ รับลูกบอลไม่ได้ ตีตุ๊กตาไม่ได้

การประเมินของครูจากการทดสอบการสังเกต ประกอบการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ และจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลข้างเคียงแพทย์ ก็เป็นการประมวลภาพของเด็กที่ทำให้การคัดแยกเป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำขึ้น

จ. ด้านอารมณ์และสังคม

พฤติกรรมทั่วไปที่สังเกตได้ ได้แก่ การเอา

แต่ใจตนเอง ไม่ฟังความเห็นของเพื่อน เพื่อนจึงไม่ชอบและไม่อยากให้เข้ากลุ่มด้วย นอกจากนี้เด็กจะมีช่วงความสนใจสั้นมาก (ไม่เกิน 1 นาที) ขาดความรับผิดชอบ เลี่ยงงาน มักทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ จึงส่งงานไม่ตรงเวลา ทั้งยังทำงานประมาท ไม่เป็นระเบียบ หวงของไม่แบ่งปัน และมักแต่งตัวไม่เรียบร้อยเสมอๆ

ครูและผู้เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลเช่นเดียวกับด้านอื่น ๆ

การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อาจมีปัญหามากมาย ด้าน หรือเฉพาะบางด้านในระดับความรุนแรงของปัญหาที่แตกต่างกัน การช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ต้องอาศัยการวินิจฉัยอย่างละเอียด เพื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหา การช่วยเหลือมักต้องทำเป็นรายบุคคลจนกว่าเด็กจะช่วยตัวเองได้ โดยทั่วไปเด็กเหล่านี้ต้องการกำลังใจและการเข้าใจจากครูและผู้ปกครองอย่างมาก ทั้งจะต้องได้รับการฝึกกระบวนการทางสมอง ฝึกการใช้มือและตาให้ประสานกัน พยายามให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสให้มาก หากประสาทสัมผัสส่วนใดมีปัญหาที่ฝึกใช้ส่วนอื่นที่ตีมาทดแทน ส่งเสริมความสามารถทางภาษา

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะมีปัญหาต่างๆ กันไป ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงลักษณะปัญหาของเด็กแต่ละคนโดยการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม เด็กทุกคนควรมีแผนการสอนเฉพาะตัว อาจจัดกลุ่มได้ในกรณีที่เด็กมีลักษณะใกล้เคียงกันเรื่องอายุในกลุ่มเดียวกัน หลักสูตรสำหรับเด็กเหล่านี้ควรครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหวและความเข้าใจเกี่ยวกับร่างกาย ให้เด็กได้พัฒนาการ

ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก โดยใช้กิจกรรมต่อไปนี้เป็นจังหวะ การทรงตัว การยืดหยุ่นในกล้ามเนื้อ การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

2. การรับรู้ มนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดและใช้มากที่สุดในการเรียนรู้ คือ การฟัง การเห็น และการสัมผัส จึงควรฝึกการรับรู้ทั้งสามด้านนี้ให้แก่เด็กทีละด้านก่อน แล้วจึงฝึกการรับรู้ร่วมกันทั้งการฟังและสายตา เพื่อช่วยให้เด็กรับรู้ได้ดีขึ้น

3. ภาษา เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีปัญหในเรื่องภาษา ทั้งด้านการฟัง และการจำแนกเสียง การจำ การเรียงลำดับ ในการช่วยเหลือเด็กประเภทนี้ควรเน้นการสอนภาษาไว้ดังนี้ คือ

ก. เพื่อเพิ่มช่วงความสนใจของเด็กให้ยาวขึ้น

ข. เพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำคำได้มากขึ้น

ค. เพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำได้นานขึ้น

ง. ปรับปรุงโครงสร้างของภาษาให้ง่ายขึ้นเพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารได้

จ. จัดให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษาและการพูด เพื่อให้เด็กสื่อความหมายกับผู้อื่น

4. วิชาหลัก หมายถึง วิชาที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 แขนง คือ การพูด การอ่าน การเขียนทั้งด้านการสะกดตัวอักษรและลายมือ และคณิตศาสตร์ ซึ่งเด็กควรต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมในเรื่องเหล่านี้

ศรียา นิยมธรรม

บรรณานุกรม

- ศรียา นิยมธรรม. เอกสารการสอนชุดวิชาการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์
หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2535.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง โครงการพัฒนศึกษาอาเซียน ศูนย์พัฒนศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย.
คู่มือการจัดการเรียนร่วม โครงการการศึกษาพิเศษ. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาราช, 2529.
- Federal Register.** Washington D.C. : V. S Government Printing Office, 1977.
- Gearheart, B.R. Learning Disabilities : Educational Strategies.** Saint Louis : The
C.V. Mosby Company, 1977.
- Hallahan, D.P. and J.M. Kuffman. Exceptional Children : Introduction to Special
Education.** 5th ed. New Prentice Hall, 1991.
- Harding, Leonora. Learning Disabilities in the Primary Classroom.** London :
Croom Helm, 1986.
- Johnson, Stanly W. and R.L. Morasky, Learning Disabilities.** Boston : Allyn and
Bacon, 1980.
- Lynn, Roa and others. Learning Disabilities, an Overview of Theories. Approaches
and Practices.** New York : Free Press, 1979.
- Osman, Belty B. Learning Disabilities : a Family Affair.** New York : Warner,
1979.
- Sabatino, David A. and others. Learning Disabilities : Systemizing Teaching and
Service Delivery.** Rockville, Md : An Aspen, 1981.
- Smith, Corinne Roth. Learning Disabilities : The Interaction of Learner. Task
and Setting.** 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon, 1991.